

92(439Bp)

2hh

Csigó László felvétele

Irodalmi városképek

VARGHA BALÁZS

Ladányi Mihály versei L. M.-ről I.

Irodalmi költő

Nem egyértelműen elismerő jelző az irodalomban az *irodalmi*. A költészetben még kevésbé. Én sem annak szántam. De régóta szurkolok Ladányi Mihálynak: sikerül-e leraknia s otthagynia valahol azokat a József Attila és Villon maszkokat, amikkel fölvaltva takarta el a maga arcvonásait. Ma már nyugodtan múlt időbe tehetjük: takarta el. Ifjú éveinek modorosságait megőrzik ugyan a kötetek — a gyűjteményes *Se csillaga, se holdja* is (1974) — de csak úgy, mint távolodó állomásait újakra törő költői pályájának.

Érdekes, mikor magyar költő a maga nevét mondja a versében, s harmadik személyben mond valamit önmagáról, akkor nem Ady módján teszi ezt, pedig ő is több ilyen verset írt. Más költőt sem követnek ilyenkor a mai magyar költők, csak Villont és József Attilát. Talán nem lesz belőle fel-ségsértés, ha így ötvözöm egyé a két költőt: a villonkodó József Attilát követik. Ladányi Mihály különösképpen.

Ahhoz persze, hogy szavakat, gesztusokat átvegyen valaki egy költőelődjétől, kell valami hitelesítő alap, az élethelyzet és jellem hasonlósága.

„Ki fűtve lakik öt szobát”, az a mi távfűtéses civilizációnkban is gazdagnak számít, és nem találna sok méltánylásra, ha a „ki-kapcsolják a villanyom” meg a „hiába, hogy tegnap sem ettem” variánsaival jelentkezne. „Hihetsz-e annak...” Ladányi nehéz, viszontagságos évekké váltotta meg a jogot, hogy *de profundis* verseket írjon. Vagy akár akasztófa-dalokat.

Az L. M. témához gyakran visszakanyarodik. De nem ugyanúgy. Évek, évtizedek érlelték, tisztították verseinek szeszét.

Ilyenformán kezdte ezt a versfajta:

Egy ragyás udvaron verkli tűnődött
éppen,
kilenc tejhúsú szűz álmos
harangvirággal
harangozott a lágy, selyemszoknyájú
szélben,
s a tornyok feltartott ujjakkal
esküdöztek,
amikor megérkeztem.

Konfekció-ruhám fényes volt, csupa
rendjel,
s a langyos éjszaka kupolacsarnokában
— rangomhoz méltón — egy barokk
palota
felhőbe-magasult albérletébe szálltam.

L. M. eddigi élete

Akkoriban még szép verseket akart írni. Kidíszítette őket virágokkal és virágos jelzőkkel. Az egymásra torló képek zavarják egymást: az éjszaka kupolacsarnokának metaforája a barokk palota valóságosnak szánt rajzát. A kifényesedett konfekció-ruha fényességével lehet kesernyően ironizálni. De rendjeleket nehéz ráképezni a szövetére, legfeljebb, ha zsírpecsétek képében.

Mikor ezt írta Ladányi, még úgy hordta a neki jutott sorsot, falusi eredetű szegénységét mint levethető, szebbre cserélhető konfekció-ruhát. De később már maga formálta meg sorsát. A rosszat is.

Berzsenyi így töprengett a költő és sorsa kettős egységéről:

Mert én nem tudom azt, hogy az Átét
gyártja a költő,
Vagy pedig a költőt gyártja s
bárdjával az Átét?

(Ehhez a halálra szánt borongáshoz és dachoz képest milyen szelíden nemes Babits paradoxonja a dalról és énekeséről.)

L. M. maga vágta el tartó köteleit, kötelezettségeit. Csak így merülhetett le József Attilához hasonló reménytelenségbe, ott-hontalanságba. Még így sem egészen, hiszen nálunk dédelgetik a poéta-népet. Kipotytynni a költőket megillető védettségből csak szántszándékkal lehet. De a példák azt mutatják, hogy azt se véglegesen.

Öreg-e a forradalom?

József Attila így kezdi a *Nincsen apám sem anyám* kötet egyik fontos, nagyon szép számvetését:

Öreg itt minden, a vén vihar
görbe villámra támaszkodva jár,
tűskeszakállú rózsáknak dudál
s velük totyog rossz lábaival.

2